INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

BOSHLANG‘ICH SINF DARSLARINI TASHKIL ETISHDA PEDAGOGIK HAMKORLIK

Fan va texnologiyalar universiteti
Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi 2- kurs talabasi
Dilshodova Shaxzoda Sherzodovna

shaxzodasherzodovna06@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf darslarini tashkil etishda pedagogik hamkorlikning nazariy asoslari, metodik mexanizmlari va amaliy samaradorligi tahlil qilinadi. Pedagogik kuzatuv, tajriba-sinov, so‘rovnoma, statistik tahlil va taqqoslash metodlari qo‘llanildi. Natijalar pedagogik hamkorlik asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning bilim darajasi, mustaqil fikrlashi, ijtimoiy faolligi va o‘quv motivatsiyasini oshirishini ko‘rsatdi.Tadqiqot xulosalari boshlang‘ich ta’lim jarayonini takomillashtirishda hamkorlikka asoslangan yondashuv samarali ekanligini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: pedagogik hamkorlik, boshlang‘ich ta’lim, interfaol metodlar, hamkorlikda o‘qitish, ta’lim samaradorligi, o‘quvchi faolligi, mustaqil fikrlash, guruhli ish, innovatsion pedagogika, tajriba-sinov, ta’lim jarayoni, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim, refleksiya, motivatsiya.

Аннотация :В данной статье анализируются теоретические основы, методические механизмы и практическая эффективность педагогического сотрудничества при организации уроков в начальных классах. В исследовании были применены методы педагогического наблюдения, педагогического эксперимента, анкетирования, статистического анализа и сравнительного анализа. Результаты показали, что уроки, организованные на основе педагогического сотрудничества, способствуют повышению уровня знаний учащихся, развитию самостоятельного мышления, социальной активности и учебной мотивации. Выводы исследования подтверждают, что сотрудничество является эффективным подходом к совершенствованию процесса начального образования.

Ключевые слова: педагогическое сотрудничество, начальное образование, интерактивные методы, обучение в сотрудничестве, эффективность обучения, учебная активность, самостоятельное мышление, групповая работа, инновационная педагогика, педагогический эксперимент, образовательный процесс, личностно-ориентированное обучение, рефлексия, мотивация.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations, methodological mechanisms, and practical effectiveness of pedagogical cooperation in organizing primary school lessons. The study employed pedagogical observation, experimental methods, questionnaires, statistical analysis, and comparative analysis. The results demonstrated that lessons organized on the basis of pedagogical cooperation improve students’ academic achievement, independent thinking, social activity, and learning motivation. The findings confirm that a cooperation-based approach is effective in improving the quality of primary education

ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index:* *google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

Keywords: pedagogical cooperation, primary education, interactive methods, cooperative learning, learning effectiveness, student engagement, independent thinking, group work, innovative pedagogy, experimental research, educational process, learner-centered education, reflection, academic motivation.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichi shaxsning intellektual va ijtimoiy rivojlanishida muhim davr hisoblanadi. Mazkur bosqichda o‘quvchilarning bilishga qiziqishi, mustaqil fikrlashi, jamoada ishlash qobiliyati shakllanadi. Shu bois darslarni zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish zarur. Pedagogik hamkorlik konsepsiyasi ta’lim jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida o‘zaro hurmat, ishonch va tenglikka asoslangan munosabatni anglatadi. Bu yondashuvda o‘qituvchi bilim manbai emas, balki yo‘naltiruvchi va tashkilotchi sifatida namoyon bo‘ladi.

Hamkorlik pedagogikasining nazariy asoslari psixologik va pedagogik tadqiqotlarda keng yoritilgan. Xususan, **Lev Vygotsky** tomonidan ishlab chiqilgan “yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasiga ko‘ra, bola murakkab vazifalarni kattalar yoki tengdoshlari bilan hamkorlikda bajarish orqali yuqori natijalarga erishadi [1].

Shuningdek, **Jean Piaget** kognitiv rivojlanish nazariyasida bilim faol o‘zlashtirish jarayonida shakllanishini ta’kidlaydi [2].

John Dewey esa ta’limni tajriba va faoliyat orqali tashkil etish zarurligini asoslab bergan [3].Mazkur ilmiy qarashlar pedagogik hamkorlikning nazariy asosini tashkil etadi.Tadqiqotning maqsadi boshlang‘ich sinf darslarini pedagogik hamkorlik asosida tashkil etishning samaradorligini aniqlash.

Tadqiqot 2025-yilda umumta’lim maktabining 3-sinf o‘quvchilari o‘rtasida o‘tkazildi. Unda 56 nafar o‘quvchi ishtirok etdi.

Qo‘llanilgan metodlar:

Pedagogik kuzatuv — bu ta’lim jarayonini bevosita va tizimli ravishda kuzatish orqali o‘quvchilarning xulq-atvori, faolligi, bilim o‘zlashtirish jarayoni hamda o‘qitish metodlarining samaradorligini aniqlash usulidir.

Ushbu metodda tadqiqotchi (yoki o‘qituvchi) dars jarayoniga aralashmagan holda o‘quvchilarning faoliyatini, muloqotini, savollarga javob berishini va guruhdagi ishtirokini qayd etadi. Pedagogik kuzatuv dars samaradorligini baholashda hamda pedagogik hamkorlikning o‘quvchilar rivojiga ta’sirini aniqlashda muhim ahamiyatga ega.

Tajriba-sinov metodi — bu ma’lum bir pedagogik g‘oya, metod yoki texnologiyaning samaradorligini amaliyotda tekshirish orqali aniqlash usulidir. Tajriba-sinov metodi pedagogik hamkorlikning boshlang‘ich ta’limdagi samaradorligini ilmiy asosda isbotlash imkonini beradi. Ushbu metodda tadqiqotchi ikki guruh bilan ishlaydi:

Nazorat guruhi — an’anaviy usulda o‘qitiladi

Tajriba guruhi — yangi metod (masalan, pedagogik hamkorlik) asosida o‘qitiladi

Ma’lum vaqt davomida dars jarayoni kuzatiladi va yakunda natijalar taqqoslanadi. Agar tajriba guruhi ko‘rsatkichlari yuqori bo‘lsa, qo‘llanilgan metod samarali deb baholanadi.

So‘rovnoma — bu tadqiqot ishtirokchilarining fikri, munosabati, tajribasi yoki qoniqish darajasini aniqlash maqsadida oldindan tuzilgan savollar orqali ma’lumot to‘plash usulidir. So‘rovnoma og‘zaki yoki yozma shaklda o‘tkazilishi mumkin. Pedagogik tadqiqotlarda u o‘quvchilar, o‘qituvchilar yoki ota-onalarning dars jarayoni, qo‘llanilgan metodlar va ta’lim sifati haqidagi fikrlarini aniqlashda qo‘llaniladi.

Statistik tahlil — bu tadqiqot jarayonida to‘plangan miqdoriy ma’lumotlarni matematik usullar yordamida qayta ishlash, taqqoslash va umumlashtirish usulidir. Pedagogik tadqiqotlarda statistik tahlil o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasi, faolligi yoki so‘rovnoma natijalarini foiz, o‘rtacha ko‘rsatkich, taqqoslash jadvali kabi shakllarda aniqlash uchun qo‘llaniladi.

Taqqoslash — bu tadqiqot jarayonida olingan natijalarni bir-biri bilan solishtirish orqali ularning o‘xshash va farqli jihatlarini aniqlash usulidir.

Pedagogik tadqiqotlarda taqqoslash metodi odatda nazorat va tajriba guruhlari natijalarini, an’anaviy va innovatsion metodlar samaradorligini yoki turli davr ko‘rsatkichlarini tahlil qilishda qo‘llaniladi. Taqqoslash metodi pedagogik hamkorlik asosida tashkil etilgan darslarning an’anaviy darslarga nisbatan ustun yoki kamchilik tomonlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot jarayonida ikki guruh shakllantirildi:

- Nazorat guruhi — an’anaviy usul
- Tajriba guruhi — pedagogik hamkorlik asosida

1-jadval

Tadqiqot ishtirokchilari tarkibi

Guruh	O‘quvchilar soni	Qizlar	O‘g‘il bolalar
Nazorat guruhi	28	14	14
Tajriba guruhi	28	15	13
Jami	56	29	27

Natijalar

Tajriba yakunida o‘quvchilarning bilim darajasi, darsdagi faolligi va mustaqil fikrlash ko‘nikmalari baholandi. ajriba jarayonida qo‘llanilgan metodlar:

Aqliy hujum, Klaster, Insert, Rolli o‘yin, Kichik guruhlarda ishlash

Har bir dars quyidagi bosqichlarda tashkil etildi:

1. Motivatsiya
2. Muammoni qo‘yish
3. Hamkorlikda ishlash
4. Taqdimot
5. Refleksiy

2-jadval

O‘quvchilarning o‘zlashtirish ko‘rsatkichlari (%)

Guruh	Past daraja	O‘rta daraja	Yuqori daraja
Nazorat guruhi	25%	50%	25%
Tajriba guruhi	10%	40%	50%

Natijalar shuni ko‘rsatdiki, pedagogik hamkorlik asosida tashkil etilgan darslarda yuqori darajadagi o‘zlashtirish 25% dan 50% ga oshgan.

3-jadval

O‘quvchilarning darsdagi faollik darajasi

Ko‘rsatkich	Nazorat guruhi	Tajriba guruhi
Savollarga javob berish	60%	85%
Guruh ishida ishtirok	55%	90%
Mustaqil fikr bildirish	40%	80%

Tajriba guruhi o‘quvchilari dars jarayonida sezilarli darajada faol bo‘lgani kuzatildi.

Natijalar ilmiy manbalarda keltirilgan nazariy qarashlarni tasdiqlaydi. Vygotskiy nazariyasiga ko‘ra, o‘quvchi ijtimoiy muloqot jarayonida yuqori rivojlanish bosqichiga ko‘tariladi [1]. Tajriba natijalari ham hamkorlik asosida ishlagan o‘quvchilarning bilim darajasi yuqori ekanligini ko‘rsatdi.

Piaget fikriga ko‘ra, bilim konstruktiv jarayonda shakllanadi [2]. Hamkorlik darslarida o‘quvchilar bilimni tayyor shaklda emas, balki o‘zaro muhokama orqali egalladilar.

Dewey ta’limni faoliyat va tajriba asosida tashkil etish zarurligini ta’kidlagan [3]. Tajriba darslarida aynan faol ishtirok asosiy tamoyil bo‘ldi.

Pedagogik hamkorlikning afzalliklari:

O‘zaro hurmat muhitini yaratadi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, nutq madaniyatini oshiradi, O‘quv motivatsiyasini kuchaytiradi. Boshlang‘ich sinf darslarini pedagogik hamkorlik asosida tashkil etish ta’lim samaradorligini oshiradi. Tajriba guruhi o‘quvchilari yuqori o‘zlashtirish va faollik ko‘rsatkichlariga erishdi. Pedagogik hamkorlik shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni amalga oshirishning samarali vositasi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.

2. Piaget J. The Psychology of the Child. Basic Books, 1969.

3. Dewey J. Experience and Education. Macmillan, 1938.

4 .O‘zbekiston Respublikasi Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. Toshkent, 2021.

5.Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, 2017.

6. Xo‘jayeva G.A. (2023). Raqamliy ta’lim sharoitida bo‘lajak o‘qituvchilarni evristik qobilyatini rivojlantirish//Raqamli pedagogika: holati va rivojlanish istiqbollari mavzusidagi Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy konferensiyasi. TDPU. B. 462-464.

7. Xo‘jayeva G.A. (2023). Evrestik qobiliyatni rivojlantirishning//Ta’lim sifatini oshirishni tashkil etish va uni boshqarish texnologiyalari mavzusida xorijiy mutaxassislar ishtirokidagi Respublika ilmiy- amaliy konferensiyasi USAT. B. 581-584.

8. Xo‘jayeva G.A.Raqamli ta’lim sharoitida bo‘lajak boshlang‘ich ta’lim O‘qituvchilarining evristik qobiliyatini shakllantirish Yangi iqtisodiyot, pedagogika va texnologiyalar sari» Ilmiy elektron jurnali 1-jild 4-son (2025)